

**17
18**

**ПРОЕКТ
"ЕВРОПА"**

**PROYECTO
EUROPA**

**PROIECT
EUROPA**

**Instituto Cervantes
Centro Nacional
de Difusión Musical**

PROYECTO EUROPA (II) EL CUARTETO DE CUERDAS EN ESPAÑA

PROIECT EUROPA (II) CVARTETUL DE COARDE ÎN SPANIA

BUCAREST (RUMANÍA) / BUCUREȘTI (ROMÂNIA)
Ateneul Român

1. CUARTETO CASALS / CVARTETUL CASALS
2. CUARTETO BRETÓN / CVARTETUL BRETÓN
3. CUARTETO GRANADOS / CVARTETUL GRANADOS

ПРОЕКТ “ЕВРОПА” (II) СТРУНЕН КВАРТЕТ В ИСПАНИЯ

SOFÍA (BULGARIA) / СОФИЯ (БЪЛГАРИЯ)
Sala Bulgaria / Зала “България”

4. CUARTETO DALIA / КВАРТЕТ “ДАЛИЯ”

Instituto Cervantes
Институт Сервантес

Centro Nacional de Difusión Musical
Centrul Național de Difuzare Muzicală
Националният Център за Разпространение на Музиката

El INSTITUTO CERVANTES es una institución pública, dependiente del Ministerio de Asuntos Exteriores, cuya misión es la difusión de la lengua española y la promoción de la cultura hispánica. A través de los más de noventa centros de los que dispone en cuarenta y tres países del mundo, articula una red de cooperación que incluye colaboraciones con los distintos organismos públicos españoles dedicados a la acción cultural en el exterior, así como con diversas entidades internacionales de reconocido prestigio.

Las líneas de trabajo del Área de Música comprenden tanto la difusión de los repertorios de música española e hispanoamericana en todos sus estilos como la promoción internacional de solistas y agrupaciones de referencia, proponiendo para ello un diálogo entre el lugar de origen y el de acogida. En 2014, fruto de la colaboración con el Instituto Nacional de las Artes Escénicas y de la Música, nace el Proyecto Europa, un modelo de internacionalización de la cultura española diseñado para poder reproducirlo en alianzas concretas con sus diferentes unidades de producción. Para esta temporada 2017/2018, el Instituto Cervantes y el Centro Nacional de Difusión Musical han diseñado dos programas para la segunda edición del Proyecto Europa. El ciclo *El cuarteto de cuerdas en España*, que se celebrará en Bucarest y Sofía, y una gira por la ruta que recorría el camino de España a Flandes en el siglo XVI.

El CENTRO NACIONAL DE DIFUSIÓN MUSICAL (CNDM) es una unidad del Instituto Nacional de las Artes Escénicas y de la Música (INAEM), dependiente del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, creada en el año 2011. Entre sus cometidos están el de fomentar y difundir la música contemporánea española; recuperar, poner en valor y difundir las músicas históricas, en cualquiera de sus estilos, así como atender a otros repertorios no habituales de la música clásica y de la tradición popular culta que requieran este apoyo específico para su adecuado conocimiento y difusión. El CNDM tiene una amplia programación en España, con más de trescientos conciertos por temporada, programados entre Madrid (Auditorio Nacional de Música, Museo Reina Sofía y Teatro de La Zarzuela) y en otras veintiocho ciudades españolas, en colaboración con más de un centenar de instituciones. Además, en la temporada 2017/2018 sus actividades han traspasado las fronteras con conciertos en diez ciudades de Europa y Sudamérica. El centro mantiene una política de encargos sistemática e ininterrumpida con una media de treinta encargos de nueva composición por temporada y estrena en España numerosas obras de compositores extranjeros, así como encargos y estrenos en tiempos modernos de recuperaciones históricas.

INSTITUTO CERVANTES este o институция публична, ce ține de Ministerul Afacerilor Externe al Spaniei și a cărei misiune constă în difuzarea limbii spaniole și promovarea culturii hispanice. Prin intermediul celor nouăzeci de centre deschise în patruzeci și trei de țări, instituția a creat o rețea de parteneriate care include colaborarea cu diverse organisme publice a căror activitate se axează pe acțiunea culturală în afara granițelor Spaniei, precum și cu diferite alte instituții internaționale de un recunoscut prestigiu internațional.

În privința liniilor de acțiune în domeniul muzical, acestea includ atât difuzarea repertoriilor de muzică spaniolă și hispanoamericană de toate genurile și stilurile, precum și promovarea la nivel internațional a soliștilor și a grupurilor de referință, propunând astfel un dialog între țara din care provin și țara-gazdă. În anul 2014, ca rezultat al colaborării dintre Instituto Cervantes și Institutul Național pentru Arte Scenice și Muzică, s-au pus bazele „Proiectului Europa”, un model de internaționalizare a culturii spaniole conceput astfel încât să poată fi cu ușurință adaptat la diverse formate de colaborare cu instituțiile-gazdă. În stagiunea 2017/2018, pentru cea de-a doua ediție a „Proiectului Europa”, a fost pregătit un ciclul de recitaluri „Cvartete de Coarde în Spania”, care include concerte la București și Sofia, precum și un turneu pe vechea rută care unea Spania și Flandra în secolul al XVI-lea.

CENTRUL NAȚIONAL DE DIFUZARE MUZICALĂ (CNDM) este o unitate înființată în 2011 ca parte a Institutului Național de Arte Scenice și Muzică (INAEM), subordonat, la rândul său, Ministerului Educației, Culturii și Sportului din Spania. Printre atribuțiile sale se regăsesc și acelea de a stimula și difuza muzica spaniolă; de a recupera și pune în valoare muzica istorică, indiferent de stilul ei, precum și de a oferi sprijin altor repertorii, mai puțin obișnuite, ale muzicii clasice și ale tradiției populare culte care au nevoie de un sprijin specific pentru a putea fi cunoscute în mod adecvat și promovate corespunzător. CNDM oferă o amplă programare în Spania, cu peste trei sute de concerte pe stagiune, pe scenele din Madrid (Auditorio Nacional de Música, Museo Reina Sofía și Teatro de La Zarzuela), precum și în alte douăzeci și opt de orașe din Spania, în colaborare cu peste o sută de instituții culturale din Spania. Pentru stagiunea 2017/2018, programarea s-a extins și în afara granițelor, prin concerte în zece orașe din Europa și America de Sud. Una dintre particularitățile CNDM este aceea că duce o politică sistematică și continuă de solicitare de noi lucrări muzicale, fiind vorba despre aproape treizeci de noi compoziții și, de asemenea, realizează în Spania premiere ale unor compozitori străini, lucrări comandate și premiere moderne de ale unor partituri istorice recuperate.

ИНСТИТУТ СЕРВАНТЕС е публична институция на подчинение на Министерството на външните работи, чиято мисия е разпространението на испанския език и популяризирането на културата на испаноезичните страни. Чрез над деветдесетте си центъра, с които разполага в четиридесет и три страни по целия свят, Институтът е изградил мрежа за сътрудничество, която предполага съвместна работа с различни испански публични органи, чиято цел е културна дейност в чужбина, както и с различни международни организации с утвърден престиж.

Линията на работа на Отдел „Музика” обхваща разпространението на репертоар, включващ испанска и испаноамериканска музика от всички стилове, както и международно популяризиране на именити солисти и формации, като за целта предлага диалог между мястото, откъдето произхожат и страната, в която гостуват. През 2014 в резултат от сътрудничеството с Националния институт за сценични изкуства и музика се ражда проектът „Европа” – модел за международно промотиране на испанската култура, който предвижда да бъде осъществен чрез конкретни обединения на различните си творчески звена. За настоящия сезон 2017/2018 Институт Сервантес и Националният център за разпространение на музиката са изготвили две програми за второто издание на проекта „Европа” – цикълът „Струнен квартет в Испания”, който ще бъде представен в Букурещ и София, и турне по маршрута, свързващ Испания и Фландрия през XVI век.

НАЦИОНАЛНИЯТ ЦЕНТЪР ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА МУЗИКАТА (НЦРМ) е звено към Националния институт за сценични изкуства и музика, който е подчинен на Министерството на образованието, културата и спорта и е създаден през 2011 г. Сред целите му е да стимулира и разпространява съвременната испанска музика, да възстанови, да оцени стойността и да популяризира историческите музикални жанрове, както и да обърне внимание на други необичайни течения в класическата музика, както и на традиционни музикални стилове, които изискват специфична подкрепа, за да бъдат изучени по адекватен начин и да бъдат популяризирани. НЦРМ има богата програма в Испания с повече от триста концерта на сезон, разпределени между Мадрид (Националната концертна зала, Музей „Кралица София” и Театър „Ла Сарсуела”) и още двадесет и осем испански града, които ще бъдат осъществени със сътрудничеството на повече от сто институции. За сезон 2017/2018 дейността на центъра ще премине границите на Испания с концерти в десет европейски и латиноамерикански града. Политиката на центъра е систематично и постоянно да възлага създаването на средно по тридесет нови композиции на сезон и да представя премиерно в Испания многобройни творби от чуждестранни композитори, както и да поставя на сцена в наше време възстановени исторически музикални произведения.

EL CUARTETO DE CUERDA EN ESPAÑA: HISTORIA DE UNA SUPERACIÓN

Enrique Martínez Miura

Sólo en el siglo xx, especialmente en su segunda mitad, y lo que llevamos recorrido del xxi puede considerarse que el género del cuarteto de cuerda ha entrado en España por sendas de normalidad, comparada su práctica con el resto de Europa y Norteamérica. Desde su nacimiento, a mediados del xviii, los intentos por difundirlo en la península ibérica se movieron entre la frustración y la paradoja. Las causas de esta carencia fueron muy variadas, pero algunas perfectamente identificables. La burguesía ilustrada del país prefería, a gran distancia, las formas de teatro con música, la un tanto aristocrática ópera italiana y la más popular y castiza zarzuela. Pero la planta exótica del cuarteto tampoco se aclimató por otras razones, entre ellas que los primeros ejemplares de la muestra por antonomasia de la música de cámara hubieron de acometerse desde el extranjero, caso de los primeros cuartetos de autor español, los seis de la Opus III de Manuel Canales, que hoy tienden a considerarse como obras de gran interés y que se editaron en Londres hacia 1782 como efecto de otro de los males endémicos de la vida musical española, la paupérrima situación de la imprenta musical.

No fue éste el caso de los tres cuartetos de Juan Crisóstomo de Arriaga, quien se encontraba en París para completar su formación musical en el célebre conservatorio de la capital del Sena. Arriaga, que por desgracia no cumpliría los veinte años, estuvo dotado de una facilidad compositiva asombrosa, como prueba su *Octeto en fa mayor* «*Nada y mucho*» (1817), para dos violines, viola, chelo, contrabajo, trompeta, guitarra y piano. Arriaga se movió en París por círculos conservadores y de esos contactos nació su obra maestra, la única que publicaría en vida, los tres *Cuartetos* op. 1 (París, 1824, acabados probablemente en 1823). El tríptico posee un obvio carácter unitario, como demuestra el plan tonal, que se mueve hacia la luz, dentro de coloraciones suaves. El compositor alcanzó aquí el equilibrio entre las partes que no se daba todavía en el temprano *Tema variado en fa mayor* para cuarteto (1820), pero el primer violín mantiene un cierto papel concertante. Tanto la textura como la línea melódica de los cuartetos son muy italianas y las influencias de Haydn o Mozart, a veces aducidas, no pueden demostrarse. Una definición un poco más ajustada del estilo sería situarlo en la órbita del idioma nutrido por el Conservatorio de París hacia 1820 e incluso una obra de Cherubini, el *Cuarteto en mi bemol mayor* (1814), podría tenerse como el

modelo seguido. El primer cuarteto, en re menor, puede que sea el más importante en cuanto a dramatismo; se ha debatido mucho si es reconocible un estilizado andalucismo en el Minueto, toque regional que en cualquier caso estaría muy desdibujado. El segundo, en la mayor, tiene algo menos de empuje y una apariencia general más galante. Se cierra el importante conjunto con el *Cuarteto en mi bemol mayor*, un logro original, aunque sea algo menos coherente en su aspecto formal; en el Andantino pastorale se descubren unas modulaciones complejas que son de lo más interesante que Arriaga llegaría a idear en su corta existencia, mientras que el Presto agitato es casi una premonición romántica, un eco parisiense del *Sturm und Drang* germánico.

No vivió Arriaga lo bastante como para conocer las monumentales obras finales de Beethoven para cuarteto de cuerda. Una de ellas, el *Cuarteto en do sostenido menor* op. 131, posiblemente su concepción más alejada del modelo haydniano, puesto que se plantea una música sin interrupción que tiende a formar un gran organismo, aun si en su interior se distinguen algunos movimientos tradicionales. Con este plan, el compositor consiguió abarcar un amplísimo rango técnico y expresivo, generando un discurso musical plagado de contrastes, una respuesta personalísima al problema, viejo de siglos, de la dialéctica entre la unidad y la diversidad. El cuarteto no se estrenó en vida de Beethoven, aunque una interpretación privada, cargada de simbolismo, ha pasado a la historia, la que tuvo lugar ante el lecho de muerte de Schubert. La primera ejecución pública fue el 5 de junio de 1828, en la pequeña ciudad sajona de Halberstadt, a cargo del Cuarteto Müller.

De vuelta a España, después de Arriaga, el silencio, porque no cabe hablar de cuartetistas españoles de entidad en todo el siglo xix. Por mucho que debamos recordar que zarzuelistas de peso, como Bretón o Chapí, compusieron cuartetos estimables, lo indudable es que tales páginas se movían dentro de coordenadas estéticas y técnicas muy alejadas de lo que producía la vanguardia del género. Los compositores más maduros de la reanimación nacionalista, Granados, Albéniz y Falla, se desentendieron por completo del cuarteto de cuerda, en parte quizás por considerarlo un producto demasiado obvio de una tradición fundamentalmente alemana, estando todos ellos mucho más próximos del ingenio francés.

Es interesante, sin embargo, que una derivación nacionalista regional, la vasca, sí originase cuartetos de cuerda de entidad. En la figura de José María Usandizaga parece repetirse la mala suerte de Arriaga. Como su predecesor, moriría muy joven y como aquél compondría su único cuarteto en París. El autor de *Las golondrinas* escribiría el *Cuarteto sobre temas populares vascos* en 1905, donde se evidencia su nacionalismo musical, cimentado en el folclore vasco, con temas tomados de

ese acervo, pero igualmente su capacidad para la transformación y la invención.

La influencia francesa de la Schola Cantorum se percibe en la música de cámara de Jesús Guridi, cuya obra más valiosa en la especialidad es el *Cuarteto de cuerda n.º 2 en la menor*, sólido y con ideas sugerentes. Dedicado a Juan Ruiz Casaux (1889-1972), violonchelista de la Agrupación Nacional de Música de Cámara que lo estrenaría, el cuarteto muestra tanto valores estructurales como aromas impresionistas.

Al otro extremo del país, se dieron pruebas de cierta animación en la práctica de la música de cámara desde comienzos de los años veinte. El *Cuarteto «Vistas al mar»*, de Eduardo Toldrá, testimonia ese moderado auge. Su textura irradia luz mediterránea y dominio del género, que su autor había obtenido como miembro del Cuarteto Renacimiento, grupo que conoció a fondo las grandes obras maestras en este campo, entre ellas las de Beethoven. El Allegro con brio inicial se abre con un diseño decidido, se basa en el poema *La ginesta oltra vagada*, de Maragall, y en verdad no es fácil sustraerse a la sensación de que la música responde a una contemplación marina. El segundo tema es marcadamente cantable, de honda raíz popular. El Lento, que sigue las sugerencias de la lectura de *Allà en las llunyanies*, es un poema sonoro extraordinariamente tierno y de atmósfera nocturna. El tercer tiempo, un festivo Molto Vivace —sugerido por *La mar estava alegre*—, regresa al generador impulso vitalista del primero; el segundo motivo posee, en su sencillez, connotaciones innegables con las danzas populares catalanas.

La Guerra Civil (1936-1939), el gran desastre español del siglo xx, supuso, como para todas las facetas de la vida del país, un trauma para la actividad musical que haría naufragar los esfuerzos de la generación de la República. Los ejemplos serían innumerables, pero bastará ubicar la composición del *Cuarteto n.º 2* de Roberto Gerhard en el exilio británico. Escrito entre 1960 y 1962 por encargo de la Universidad de Michigan y estrenado por el Cuarteto Stanley, la página es una de las más importantes de la historia del cuarteto español. Está formado por siete secciones continuas donde Gerhard despliega una incuestionable originalidad de sonido por medio de recursos del tratamiento de las cuerdas que recuerdan las obras más vanguardistas de Penderecki o Ligeti.

Es acaso una paradoja, pero el hecho es que la composición de cuartetos de cuerda en España iba a alcanzar una situación de normalidad, cuando menos en términos estadísticos, con la generación de 1951, la conocida como «de los maestros», que supuso la instalación pública de una actitud rupturista y de vanguardia. Así, han escrito para los cuatro arcos —denominaran o no «cuarteto» a esas partituras— Cristóbal Halffter, De Pablo, Bernaola, Barce, González Acilu y Josep Soler; y, más recientemente, Tomás Marco, Claudio Prieto, José Luis Turina, Francis-

co Guerrero, Jesús Rueda, Israel Martínez Espinosa, David del Puerto, José María Sánchez-Verdú y Pilar Jurado. De modo inevitable, en estas obras la forma clásica, cimentada en la sonata bitemática, ha sido sustituida por la búsqueda de las necesidades estructurales del material.

Las obras para cuarteto —o más genéricamente de cámara— de autores españoles de estos años iniciales del siglo xxi se adentran ya con seguridad por un territorio arduamente conquistado. Antes de abordar el cuarteto, Jesús Torres compuso su *Quinteto con clarinete* pensando en las excepcionales cualidades interpretativas de un clarinetista de primera fila, Joan Enric Lluna, quien, junto al Cuarteto Aron, estrenaría la pieza en el Festival de Música Contemporánea de Alicante de 2009. Subtitulado «In Memoriam Gonzalo de Olavide», el *Quinteto* se mueve por zonas de intenso lirismo que de tanto en tanto se adentran en el neoexpresionismo. El Cuarteto Diotima estrenó el primer acercamiento al género de Jesús Torres. Con un idioma sonoro regido por la transparencia y un mundo armónico nítido, el *Cuarteto* se divide en cuatro partes contrastantes. Si la expresividad se apodera de los movimientos impares, los pares se lanzan al virtuosismo y la exaltación rítmica.

El Cuarteto Bretón estrenó en enero de 2016 el *Cuarteto n.º 7 «De ultramar»*, de Ramón Paus, un ecléctico compositor que practica tanto la música cinematográfica como asume en su estilo la para él vivificante influencia del jazz. No es fácil detectar la analogía de las corrientes oceánicas, las profundidades abisales o el sobrevolar de las aves marinas en composición de lógica musical imbatible, teñida de la característica expresividad de un autor que siempre destaca por ella.

Mauricio Sotelo ha realizado en su carrera varias interesantes incursiones en el cuarteto, entre ellas *Degli eroici furori*, estrenado por el Artemis en 2002, o *Audééis*, donde a la formación tradicional fusionaba la voz de un cantaor flamenco (2004, Artemis, Arcángel). Con su obra de estreno, el cuarto cuarteto de su colección, retornará a la formación tradicional para conmemorar los veinte años de existencia del Cuarteto Casals. Diversas instituciones musicales europeas han encargado seis nuevas obras a varios compositores que serán escuchadas junto al primer ciclo integral de los cuartetos de Beethoven abordado por el Casals.

Abia în secolul al XX-lea, mai precis în cea de-a doua sa jumătate, și în timpul scurs deja de la începutul secolului al XXI-lea, se poate spune că genul cvartetului de coarde a intrat în Spania pe un făgaș de normalitate, în comparație cu soarta aceluiași gen în Europa sau în America de Nord. De la începuturile sale, la jumătatea secolului al XVIII-lea, încercările de a răspândi acest gen în Peninsula Iberică au oscilat între frustrare și paradox. Cauzele unei asemenea carențe au fost diverse, însă câteva dintre ele sunt perfect identificabile. Burghezia luminată a țării prefera, de departe, formele de teatru cu muzică, respectiv cea oarecum aristocrată a operei italiene și cea mai populară și neașă a zarzuelei. Însă planta exotică a cvartetului nu s-a acclimatizat și din alte pricini, între ele și faptul că primele exemplificări a ceea ce înțelegeam este recunoscut drept muzică de cameră au fost reprezentate în afara Spaniei, așa cum este cazul primelor cvartete compuse de un autor spaniol, respectiv cele șase cvartete Opus III de Manuel Canales și care în prezent suscită un deosebit interes muzical, dar care au fost tipărite, în 1782, la Londra, ca efect a uneia dintre disfuncțiile endemice ale vieții muzicale spaniole: absența sau minima prezență a unor edituri muzicale.

Nu același lucru s-a întâmplat însă cu cele trei cvartete de coarde compuse de Juan Crisóstomo de Arriaga, aflat la Paris pentru a-și desăvârși pregătirea muzicală în capitala de pe malul Senei. Arriaga, care, din păcate, s-a stins înainte de a fi împlinit vârsta de douăzeci de ani, a fost înzestrat cu o usurință componistică uimitoare, dovadă *Octetul* în Fa Major «*Nada y mucho*» (1817), pentru două viori, violă, violoncel, contrabas, trompetă și pian. La Paris, Arriaga a frecventat cercurile conservatoare și din aceste întâlniri a rezultat lucrarea sa capitală, unica publicată în timpul vieții, cele trei *Cvartete* op. 1 (Paris, 1824, terminate, cel mai probabil, în 1823). Tripticul posedă un caracter unitar, așa cum o demonstrează întregul său plan tonal, care se îndreaptă către lumină, înăuntrul coloritului său. Compozitorul a atins în această lucrare un echilibru între părți pe care nu-l găsisese încă în lucrarea anterioară *Tema variado en fa mayor* pentru cvartet (1820), dar prima vioară menține un anumit rol concertant. Atât textura, cât și linia melodică a cvartetelor sunt foarte italiene, iar influențele din Mozart și Haydn, deși perceptibile, nu pot fi ferm demonstrate. O încadrare a stilului său mai aproape de

adevăr ar fi să-l situăm pe orbita fertilului Conservator de la Paris din anii 1820 sau să-l apropiem de o lucrare a lui Cherubini, *Cvartet în mi bemol major* (1814), care e posibil să-i fi constituit un model. Primul cvartet, în re minor, este cel mai impactant din punct de vedere al dramatismului; s-a dezbătut îndelung cu privire la cât de plauzibil ar fi un stil andaluz stilizat în Menuet, o tușă regională care, în orice caz, este extrem de ștearsă. Cel de-al doilea cvartet, în la major, are ceva mai puțin avânt și o aparență generală mai galantă. Lucrarea se încheie cu *Cvartet în mi bemol major*, o piesă originală, deși întrucâtva mai puțin coerentă în aspectul său formal; în Andantino Pastoral se descoperă modulații complexe, unele dintre cele mai interesante compuse de Arriaga în scurta sa existență, în vreme ce în Presto Agitato găsim aproape o premoniție romantică, un ecou parizian al *Sturm und Drang*-ului german.

Arriaga nu a trăit suficient pentru a cunoaște monumentalele opere finale pentru cvartet de coarde ale lui Beethoven. Unul dintre ele, *Cvartetul* în do diez minor op.131, și-ar putea avea concepția îndepărtată în modelul haydian, fiind vorba despre un soi de muzică fără întreruperi care tinde să conformeze un mare organism muzical în interiorul căruia se disting anumite mișcări tradiționale. Prin această structură, compozitorul a reușit să ajungă la un remarcabil nivel tehnic și expresiv, generând un discurs muzical mizând de contraste, un răspuns intens personal la vechea problemă a dilecticii dintre unitate și diversitate. Cvartetul nu a fost interpretat public în timpul vieții lui Beethoven, deși, se pare că o interpretare privată, încărcată de o simbolistică gravă, a avut loc lângă patul de suferință al lui Schubert, și a intrat în istoria muzicii. Prima interpretare publică a fost cea a Cvartetului Müller și a avut loc pe 5 iunie 1828 în micul oraș saxon Halberstadt.

După Arriaga, în Spania a fost tăcere, nu putem vorbi de cvartete spaniole de mare însemnătate în întreg secolul al XIX-lea. Chiar dacă nu putem să nu fim de acord că zarzueliști importanți precum Bretón sau Chapí au compus cvartete respectabile, este de netăgăduit că operele lor se înscriau în diferite coordonate estetice și tehnice foarte îndepărtate de ceea ce producea avangarda genului. Compozitorii cei mai maturi ai revirimentului naționalist, Granados, Albéniz și Falla s-au dezinteresat cu totul de cvartetul de coarde, și pentru că îl considerau a fi un produs aparținând tradiției germane, iar ei se considerau a fi mai aproape de inventivitatea franceză.

Interesant este faptul că o ramură naționalistă, cea bască, și-a regăsit originile în anumite cvartete de prestigiu. În figura lui José María Usandizaga pare a se repeta neșansa lui Arriaga. La fel ca predecesorul său, și acesta a murit foarte tânăr și la fel ca acesta, și-a compus unicul său cvartet la Paris. Autorul lucrării *Las golondrinas* a scris *Cvartetul pe teme populare basce* în

1905. În acest cvartet putea fi observat cu ușurință naționalismul muzical fondat pe folclorul basc, cu teme preluate din acest conglomerat, însă și capacitatea autorului de transformare și de invenție.

Influența franceză exercitată de Schola Cantorum poate fi percepută în muzica de cameră a lui Jesús Guridi, a cărui operă esențială, solidă și cu sugestii valoroase pentru chestiunea care ne interesează este *Cvartetul pentru coarde no. 2 în la minor*. Dedicat lui Juan Ruiz Casaux (1889-1972), violoncelist al Grupării Naționale de Muzică de Cameră, care l-a și interpretat în premieră, cvartetul demonstrează clare valori structurale, însă și savori impresioniste.

La începutul anilor 1920, se fac simțite mărturiile ale unei oarecari animări a practicării muzicii de cameră în cealaltă extremă geografică a țării. *Cvartetul «Vistas al mar»*, de Eduardo Toldrá, este un exemplu al acestui avânt moderat al genului. Textura lucrării emană o lumină mediteraneană și o dominare muzicală a genului, o siguranță pe care autorul său a obținut-o ca membru al Cvartetului Renacimiento, grup care cunoștea în profunzime capodoperele genului, mai ales pe cele beethoveniene. Allegro con brio inițial se deschide într-un tempo hotărât, bazat pe poemul *La ginesta oltra vagada*, de Maragall, și, într-adevăr, cu greu te poți sustrage senzației că muzica răspunde unui soi de contemplație marină. Cea de-a doua temă este marcat cantabilă, de profundă inspirație populară. Lento, care urmează sugestiile de lectura din *Allà en las Il·lunyanyies*, este un poem sonor extraordinar de duios și de atmosferă nocturnă. Cel de-al treilea timp, un festiv Molto Vivace –sugerat de *La mar estava alegra*–, reia impulsul vital al primei mișcări; cel de-al doilea motiv posedă, în simplitatea lui, afinități de netăgăduit cu dansurile populare catalane.

Războiul Civil (1936-1939), marele dezastru spaniol al secolului al XX-lea, a însemnat, la fel ca pentru toate celelalte aspecte ale vieții unei țări, o traumă și pentru activitatea muzicală, ceea ce a condus la eșecul tuturor strădaniilor Generației Republicii. Exemplele sunt nenumărate, dar ajunge să menționăm compoziția *Cvartetului n.º 2* de Roberto Gerhard, scris în exil său britanic. Compus între 1960 și 1962, la comanda Universității din Michigan și interpretat de Cvartetul Stanley, lucrarea este una dintre cele mai importante din istoria cvartetului spaniol. Este alcătuit din șapte secțiuni continue în care Gerhard desfășoară o originalitate de netăgăduit a sunetului prin intermediul tratării coardelor într-o manieră care amintește de lucrările cele mai avangardiste ale lui Penderecki sau Ligeti.

Poate părea paradoxal, dar fapt este că în materie de compoziții pentru cvartet de coarde în Spania situația a părut să intre în normal, măcar statistic, cu generația de la 1951, cunoscută drept «cea a maeștrilor», generație care a presupus instalarea publică a unei atitudini rupturiste sau de avangardă. Astfel,

au compus pentru 4 arcușuri — indiferent dacă au intitulat partiturile drept “cvartete” sau nu — Cristóbal Halffter, De Pablo, Bernaola, Barce, González Acilu și Josep Soler; apoi, mai recent, Tomás Marco, Claudio Prieto, José Luis Turina, Francisco Guerrero, Jesús Rueda, Israel Martínez Espinosa, David del Puerto, José María Sánchez-Verdú și Pilar Jurado. În mod inevitabil, în aceste compoziții, forma clasică, cimentată în sonată bitematică, a fost înlocuită de căutarea unor răspunsuri la necesitățile structurale ale materialului.

Lucrările pentru cvartet –sau, mai generic, de cameră– ale compozitorilor spanioli de la început de secol al XXI-lea pătrund, mai adânc și cu mai multă siguranță, într-un teritoriu cucerit cu mult efort. Înainte de a fi abordat cvartetul, Jesús Torres a compus un *Cvintet cu clarinet* având în minte excepționalele calități interpretative ale unui clarinetist de primă mână, Joan Enric Lluna, care, alături de Cvartetul Aron, avea să interpreteze lucrarea la Festivalul de Muzică Contemporană de la Alicante, în 2009. Subtitulat «In Memoriam Gonzalo de Olavide», *Cvintetul* se mișcă prin zone de lirism intens care, din când în când, virează către neoexpresionism. Cvartetul Diotima a interpretat pentru o primă audiție cea dintâi apropiere de gen a muzicianului Jesús Torres. Cu un limbaj sonor dominat de transparență și cu o lume armonică netedă, *Cvartetul* este alcătuit din patru părți contrastante. Dacă părțile impare se află sub imperiul expresivității, cele pare sunt destinate virtuozității și exaltării ritmice.

Cvartetul Bretón a prezentat în ianuarie 2016 *Cvartetul n.º 7 «De ultra-mar»*, de Ramón Paus, un compozitor eclectic care practică și muzica de film, dar își asumă în lucrările sale influența însuflețitoare a *jazz-ului*. Nu e greu de detectat analogia voită cu curenții oceanici, cu adâncimile abisale sau cu planarea păsărilor marine în compozițiile cu o logică muzicală imbatibilă, străbătută de expresivitate, o caracteristică marcantă a creației sale.

Mauricio Sotelo a avut, de-a lungul carierei sale, diverse incursiuni în zona cvartetului, printre care *Degli eroici furori*, a cărui premieră a fost realizată de Artemis în 2002, sau *Audéis*, lucrare în care gruparea tradițională fuzionează cu vocea unui cântăor flamenco (2004, Artemis și cântăorul Arcángel). O dată cu premiera sa absolută, de fapt cel de-al patrulea cvartet compus, muzicianul se reîntoarce la formula tradițională pentru a marca douăzeci de ani de existență a Cvartetului Casals. Diverse instituții muzicale europene au comandat mai multor compozitori spanioli șase noi lucrări, acestea urmând să fie incluse în primul ciclu integral de cvartete beethoveniene abordate de către cei patru muzicieni ce formează grupul Casals.

Може да се каже, че едва от XX век, и по-конкретно от втората му половина, и от началото на XXI век насам жанрът на струнния квартет е навлязъл в Испания, и то по нормалния път в сравнение с останалите страни в Европа и Северна Америка. От раждането му в средата на XVIII век опитите да бъде разпространен на Иберийския полуостров се колебаели между провала и парадокса. Причините за отсъствието му били разнообразни, но някои от тях напълно разбираеми. Просветената буржоазия от страната предпочитала различните форми на музикалния театър, леко аристократичната италианска опера и най-популярната и типична сарсуела. Все пак екзотичният жанр на квартета не намерил благоприятна почва за развитие и по други причини, сред които било и това, че първите същински примери за камерна музика трябвало да бъдат внесени от чужбина, какъвто бил случаят с първите квартети от испански автор, шестте от Опус III на Мануел Каналес, които днес се считат за творби от голямо значение и интерес и които са издадени в Лондон около 1872 г. в резултат от друго от ендемично заболяване, от което страдала испанската музика – крайно бедното положение, в което се намирала музикалната издателска дейност по онова време.

Но не такъв е случаят с трите квартета на Хуан Крисостомо де Ариага, който заминал за Париж, за да завърши музикалното си образование в знаменитата консерватория във френската столица. Ариага, който за жалост нямало да навърши и двадесет години, бил надарен с изумителен композиторски талант и доказателството за това е неговият Октет във фа мажор “Нищо и много” (1817) за две цигулки, виола, виолончело, контрабас, тромпет, китара и пиано. В Париж Ариага се движел в консервативни кръгове и от тези негови контакти се родил шедевърът му, единственият, който видял бял свят, докато бил жив – трите Квартета оп. 1 (Париж 1824, завършени вероятно през 1823 г.). Триптихът притежава явен единен характер, както се вижда и от тоналния му план, който се стреми към светлината, стелейки се сред меки багри. Тук композиторът постига равновесие между различните части, което не се наблюдава в ранната Тема с вариации във фа мажор за квартет (1820), но първата цигулка запазва известна концертираща роля. Както структурата, така и мелодичната линия на квартетите са със силно италиански привкус и влиянието от Моцарт и Хайдн, което понякога се изтъква, не може да се прояви. Едно малко по-стриктно определение на стила би го ситuirало

в орбитата на езика под влияние на Парижката консерватория от 1820 г. и дори произведението на Керубини Квартет в ми бемол мажор (1814) би могло да бъде посочено за модел за следване. Първият квартет, този в ре минор, навярно е най-важният що се отнася до драматизъм. Водели са се много спорове за това дали може да се различи стилизиран андалусийски елемент в Менуета, регионален привкус, който при всички положения би бил силно притъпен. Вторият, в ла мажор, има малко по-слаб заряд и създава впечатление за доста повече галантност. Тази значима колекция е завършена с Квартет в ми бемол мажор – оригинално постижение, макар че може да се каже, че не е толкова кохерентен от гледна точка на формалния аспект. В *Andantino pastorale* се разкриват сложни модуляции, които са едни от най-интересните хрумвания на Ариага през краткия му жизнен път, докато *Presto agitato* е почти като романтично предчувствие – парижки отзвук от германското течение “Буря и натиск”.

Ариага не живял достатъчно, за да познае последните монументални творби на Бетовен за струнен квартет. Едно от тях, Квартет в до диез минор, оп. 131, творбата, която навярно най-много се отдалечава от хайдновия модел, тъй като ни предлага непрекъсвана музика, която се стреми да образува един цялостен организъм, макар че в него биха могли да се разграничат някои традиционни елементи. С този план композиторът успява да обхване широко техническо и изразно поле, като създава музикален дискурс, изпъстрен с контрасти, което представлява неговия специфичен и личен отговор на вековния проблем за диалектиката между единството и различието. Този квартет не е бил представен, докато Бетовен бил жив, въпреки че в историята останало едно негово изпълнение от частен характер, натоварено с дълбок символизъм – това до смъртното ложе на Шуберт. Произведението е изсвирено за пръв път пред публика на 5 юни 1828 г. в малкото саксонско градче Халберщат от Квартет Мюлер.

След Ариага Испания потъва в тишина, поне що се отнася до този конкретен жанр, защото не можем да говорим за значими композитори на квартетни произведения през целия XIX век. Въпреки че си струва да си спомним, че авторите на сарсуела като Бретон или Чапи създават достойни за уважение квартети, несъмнено тези творби оставали ограничени в естетически и технически рамки, които били много далече от това, което се творяло в авангарда на този жанр. Най-зрелите композитори на националистическото възраждане като Гранадос, Албенис и Фалья напълно забравили за струнния квартет, от една страна вероятно защото го смятали за прекалено явен продукт на една предимно немска традиция, а всички те били много по-тясно свързани с френския музикален гений.

Интересен факт обаче е, че едно регионално разклонение, а именно баското, създава значими струнни квартети. Но в лицето на Хосе Мария Усандисага изглежда се повтаря злата участ на Ариага. Подобно на

предшественика си, той ще умре много млад и също както Ариага ще напише единствения си квартет в Париж. Авторът на *Las golondrinas* ("Лястовиците") ще напише *Cuarteto sobre temas populares vascos* (Квартет по популярни баски теми) през 1905, където ясно ще си проличи музикалният му национализъм, основан на баския фолклор предвид темите, взети от културното наследство на родната му земя, но ще бъде оценен и заради способността си да се преобразява и да създава.

Френското влияние на *Schola Cantorum* може да бъде доловено в камерната музика на Хесус Гуриди, чието най-ценно произведение в тази област е Струнен квартет № 2 в ла минор – солидна и внушаваща творба. Посветен на Хуан Риус Касо (1889 – 1972) виолончелист от Националната група за камерна музика, която ще го представи за пръв път, квартетът има структурна стойност, но носи и импресионистичен полъх.

На другия край на страната се появяват доказателства за известно оживление в изпълнението на камерна музика едва от началото на двадесетте години. Квартетът *Vistas al mar* ("Изглед към морето") на Едуардо Толдра, е свидетелство за този умерен възход. От структурата му се излъчва средиземноморско сияние и владее на жанра, което авторът му е придобил, докато е бил част на Квартет "Възраждане" – група, която изучава задълбочено великите произведения в тази сфера, сред които са и тези на Бетовен. *El Allegro* с първоначалната си живост започва по предварително решен начин и се основава на поемата *La ginesta oltra vagada* на Марагал, и наистина не е лесно да се отърсиш от усещането, че музиката е отговорът на едно морско съзерцание. Втората творба е строго запеваема, с дълбоки корени в народната музика. *El Lento*, който следва внушенията от четенето на *Allà en las Ilunyanyies*, е една изключително нежна и пропита с нощна атмосфера поема в звук. Третото темпо, празничното *Molto Vivace*, внушено от *La mar estava alegre*, се завръща към съзидателния и жив импулс на първата част. Вторият мотив, в простотата си, притежава безспорни конотации от каталунските народни танци.

Гражданската война (1936-1939), голямата катастрофа на Испания от XX век, нанася огромна травма на музикалната дейност, както и на всички останали сфери на живот в страната. Усилията на поколението от Републиката се оказват съкрушени. Примерите са безброй, но е достатъчно само да споменем написването на Квартет № 2 на Роберто Герхард, докато се намира в изгнание във Великобритания. Написана между 1960 и 1962 г. по поръчка на Университета в Мичиган и изпълнена за първи път от Квартет "Стенли", тази композиция е една от най-важните в историята на испанския квартет. Съставена е от седем последователни раздела, в които Герхард разгръща безспорна оригиналност на звука чрез средства за използване на струните, които напомнят най-авангардните творби на Пендереки и Лигети.

Навярно звучи парадоксално, но е факт, че композирането на струнни квартети в Испания ще достигне нормални нива, поне от гледна точка на статистиката, с поколението от 1951 г., познато като поколението маестро, което води до установяване на авангардно и разчупващо отношение. Така, независимо дали се наричат "квартети" или другояче, творби за четири лъка пишат Кристобал Халфтер, Де Пабло, Барнаола, Барсе, Гонсалес Асилу и Жозеп Солер, а в по-нови времена Томас Марко, Клаудио Прието, Хосе Луис Турина, Франсиско Гереро, Хесус Руеда, Израел Мартинес Еспиноса, Давид дел Пуерто, Хосе Мария Санчес-Верду и Пилар Хурадо. Неизбежно в тези произведения класическата форма, основана на соната от две теми, е сменена в търсене на структурните нужди на материала.

Творбите за квартет, или по-общо казано камерните произведения, от испански автори от началото на XXI век стъпват уверено и усърдно в една вече завладяна територия. Преди да се заеме с композирането на квартети, Хесус Торес пише своя "Квинтет с кларинет", мислейки за изключителните изпълнителски качества на именития кларинетист Жоан Енрик Луна, който заедно с Квартет "Арон" ще представи за пръв път тази пиеса на Фестивала на съвременната музика в Аликанте през 2009 г. С подзаглавие "In memoriam Гонсало де Олавиде", този квинтет е изпълнен на моменти с толкова наситен лиризм, че сякаш понякога се доближава до неоекспресионизма. Квартет "Диотима" за пръв път изпълнява произведение на Хесус Торес, доближаващо се до този жанр. Отличаващ се с прозрачност и изчистена хармония, Квартетът се разделя на четири контрастни части. Ако изразността е завладяла нечетните части, то четните граничат с виртуозността и ритмическата екзалтация.

През януари 2016 г. Квартет "Бретон" за пръв път изпълнява Квартет № 7 «De ultramar» от Рамон Паус, еkleктичен композитор, който пише филмова музика и допуска в стила си живителното влияние на джаза. Не е толкова лесно да се долови аналогията с океанските течения, дълбини или полета на морските птици в композиция с безупречна музикална логика, обогатена с характерната експресивност на автора, за когото това винаги е била отличителна черта.

В кариерата си Маурицио Сотело на няколко пъти е експлоатирал по доста интересен начин квартета. Заслужава си да споменем *Degli eroici furoi*, изпълнен за пръв път от "Артемис" през 2002 г., или *Audéïs*, където традиционното звучене е примесено с гласа на един изпълнител на фламенко (2004, "Артемис", Арканхел). Четвъртият квартет се завръща към традиционното звучене, за да отбележи двадесетата годишнина от основаването на Квартет "Касалс". Различни европейски музикални институции са възложили шест нови произведения на няколко композитора, които ще бъдат чути заедно с първия цялостен цикъл от квартети на Бетовен в изпълнение на "Касалс".

VERA MARTÍNEZ MEHNER

violín / vioară

ABEL TOMÁS

violín / vioară

JONATHAN BROWN

viola / violă

ARNAU TOMÁS

violonchelo / violoncel

Juan Crisóstomo Arriaga (1806-1826)*Cuarteto de cuerda n.º 3 en mi bemol mayor* (ca. 1823)

I. Allegro

II. Andantino (Pastorale)

III. Menuett

IV. Presto agitato

Mauricio Sotelo (1961)*Cuarteto de cuerda n.º 4 «Quasals vB-131»* *+ (2017)**Ludwig van Beethoven** (1770-1827)*Cuarteto de cuerda n.º 14 en do sostenido menor*, op. 131 (1826)

I. Adagio, ma non troppo e molto espressivo

II. Allegro molto vivace

III. Allegro moderato

IV. Andante, ma non troppo e molto cantabile

V. Presto

VI. Adagio quasi un poco andante

VII. Allegro

*+ Estreno absoluto en L'Auditori de Barcelona el 3 de octubre de 2017 / Premieră absolută la Auditori din Barcelona pe 3 octombrie 2017.

Colabora / Colaboratori

Formado en 1997 en la Escuela Superior de Música Reina Sofía en Madrid, el Cuarteto Casals ha llegado a ser considerado como uno de los cuartetos de cuerda más importantes de su generación, tras ganar los primeros premios en los Concursos Internacionales de Londres y de Hamburgo (concurso Brahms). Invitado regularmente en los festivales y ciclos de conciertos más prestigiosos del mundo, ha actuado de forma asidua en las salas Wigmore Hall, Carnegie Hall, Musikverein de Viena, Kölner Philharmonie, Cité de la Musique de París, Schubertiade de Schwarzenberg, Concertgebouw de Ámsterdam y Philharmonie de Berlín, entre muchas otras de Europa, Norteamérica y Asia.

Críticas internacionales destacan, entre muchas otras cualidades, el gran registro de sonoridades del grupo. Tras ganar el prestigioso premio de la fundación Borletti-Buitoni de Londres, el Cuarteto empezó a utilizar arcos del periodo barroco-clásico

para los compositores desde Purcell hasta Schubert, práctica que ha reportado al grupo una nueva dimensión acústica. Además, ha recibido una profunda influencia de compositores vivos de nuestra época como György Kurtág y ha realizado estrenos mundiales de notables compositores españoles de la actualidad. Anualmente el cuarteto es invitado a tocar con los Stradivarius de la colección palatina en el Palacio Real de Madrid, donde serán cuarteto residente a partir de 2018 en su temporada de conciertos. El cuarteto ha realizado una importante producción discográfica con Harmonia Mundi, hasta ahora once discos, con música de compositores desde el periodo clásico hasta música del siglo XX, y ha sido cuarteto en residencia en la Musikhochschule de Colonia e imparte clases regularmente en la Escuela Superior de Música de Catalunya, en Barcelona.

<https://cuartetocasals.com/>

Înființat în 1997, la Escuela Superior de Música Reina Sofía din Madrid, Cvartetul Casals a ajuns să fie considerat unul dintre cvartetele de coarde cele mai importante din generația sa, după ce a câștigat mai multe premii la Concursurile Internaționale de la Londra și Hamburg (Concursul Brahms). Invitat frecvent la cele mai prestigioase festivaluri și cicluri de concerte din lume, cvartetul este o prezență constantă a stagiunilor de la Wigmore Hall, Carnegie Hall, Musikverein de Viena, Kölner Philharmonie, Cité de la Musique de Paris, Schubertiade din Schwarzenberg, Concertgebouw Ámsterdam și Filarmonica din Berlin, ca să menționăm numai câteva dintre sălile din Europa, America de Nord și Asia.

Critica internațională elogiază, pe lângă multe alte calități ale grupului, amplul lor registru de sonorități. După ce au câștigat prestigiosul premiu al Fundației Borletti-Buitoni din Londra, Cvartetul Casals a început să folosească arcuri din perioada baroc-clasică pentru repertoriul de la Purcell la Schubert, practică ce a conferit

grupului o nouă dimensiune acustică. Cu timpul, membrii cvartetului au fost influențați de compozitori în viață precum György Kurtág și au interpretat în premieră mondială absolută multe lucrări ale unor compozitori spanioli contemporani. Cvartetul este invitat anual să cânte la diferite viori Stradivarius aflate în colecția Palatului Regal din Madrid, unde, de altfel, vor fi cvartet în rezidență din 2018 pe toată durata stagiunii de concerte. Grupul a realizat o importantă producție discografică la Harmonia Mundi, au deja înregistrate unsprezece discuri, cu lucrări de compozitori din perioada clasică până la muzica secolului al XX-lea; au fost cvartet în rezidență la Musikhochschule din Koln și predau regulat la Escuela Superior de Música din Catalonia, la Barcelona.

<https://cuartetocasals.com/>

ANNE-MARIE NORTH

violín / vioară

ANTONIO CÁRDENAS

violín / vioară

IVÁN MARTÍN

viola / violă

JOHN STOKES

violonchelo / violoncel

Juan Crisóstomo Arriaga (1806-1826)*Cuarteto de cuerda n.º 2 en la mayor (ca.1823)*

I. Allegro con brio

II. Andante (Thema con variazioni)

III. Menuett

IV. Andante ma non troppo-Allegro

Ramón Paus (1959)*Cuarteto de cuerda n.º 7 «De ultramar» *+ (2014)***Jesús Guridi (1886-1961)***Cuarteto de cuerda n.º 2 en la menor (1949)*

I. Allegro moderato

II. Adagio sostenuto

III. Prestissimo

IV. Vivace non troppo

*+ Estreno en Rumanía. Encargo del CNDM (2014) / A doua Premieră. Lucrare solicitată de CNDM (2014)

Colabora / Colaboratori

El Cuarteto Bretón nace en 2003 cuando cuatro músicos con larga experiencia en la música de cámara comparten la necesidad de dar a conocer cuartetos españoles, tanto actuales como del pasado, junto al gran repertorio de la formación, poniendo un énfasis especial en la obra de compositores como Ernesto y Rodolfo Halffter, Guridi, Bautista, García Leoz, Bretón, Orbon, Turina, Julio Gómez, Charles, Aracil, Marco, Greco, Carro, Halffter, Sánchez-Verdú o Conrado del Campo, sin descuidar, por supuesto, el gran repertorio para cuarteto de todas las épocas. El Bretón ha participado en series de conciertos en las salas más importantes de España: Auditorio Nacional, Fundación Juan March, Fundación Canal, Residencia de Estudiantes, CDMC, Auditorio del Conde Duque, Teatro Albéniz, Auditorio Reina Sofía, El Escorial, Teatros del Canal, Fundación BBVA, Música Antigua Aranjuez, Música/Musika de Bilbao, Semana de Música

Religiosa de Cuenca, Festival de Música Española de León, Festival de Toledo, festivales y ciclos de música contemporánea de Córdoba, Compostela, Badajoz, BBVA de Bilbao, Museo Picasso, los festivales de Úbeda, Granada, Santander y San Sebastián, así como en el Colegio Español de París, Festivales de Cordes en Ballade y de Cuartetos de Luberon (Francia) y Sendesaal de Bremen.

El conjunto mantiene una importante actividad discográfica que incluye las integrales de Rodolfo Halffter y Jesús Guridi, cuartetos de Tomás Bretón (todos para el sello NAXOS), Alfredo Aracil (Verso), quintetos con piano del padre Soler con Rosa Torres-Pardo (Columna) o música de cámara de Juan José Colomer (Instituto Cervantes).

bretonstringquartet.wordpress.com

Cuartetul Bretón s-a constituit în 2003, când patru muzicieni cu îndelungată experiență în domeniul muzicii de cameră au simțit nevoia să facă mai cunoscute publicului repertoriile cvartetelor spaniole actuale sau pe cele ale trecutului. Accentul în această recuperare a fost pus pe opera unor compozitori precum Ernesto y Rodolfo Halffter, Guridi, Bautista, García Leoz, Bretón, Orbon, Turina, Julio Gómez, Charles, Aracil, Marco, Greco, Carro, Halffter, Sánchez-Verdú sau Conrado del Campo, fără a uita, însă marele repertoriu al cvartetelor pentru coarde din toate epocile. Cuartetul Bretón a participat la o serie de concerte în sălile cele mai importante din Spania: Auditorio Nacional, Fundación March, Fundación Canal, Residencia de Estudiantes, CDMC, Auditorio del Conde Duque, Teatro Albéniz, Auditorio Reina Sofía, El Escorial, Teatros del Canal, Fundación BBVA, Música Antigua Aranjuez, Música/Musika de Bilbao, Săptămâna de Muzică religioasă din Cuenca, Festivalul de Muzică Spaniolă de la León,

Festivalul de la Toledo, Córdoba, Compostela, Badajoz, BBVA din Bilbao, Museo Picasso, festivalurile de la Úbeda, Granada, Santander și San Sebastián, sau la festivalurile din Cordes en Ballade, din Cuartetos de Luberon (Franța) și Sendesaal din Bremen.

Cuartetul are o importantă activitate discografică, incluzând integralele Rodolfo Halffter și Jesús Guridi, cvartetele lui Tomás Bretón (sub marca NAXOS), Alfredo Aracil (Verso), cvintete pentru pian ale lui Padre Soler, împreună cu Rosa Torres-Pardo (Columna) sau muzică de cameră de Juan José Colomer (Instituto Cervantes).

bretonstringquartet.wordpress.com

DAVID MATA
violín / vioară

MARC OLIU
violín / vioară

ANDONI MERCERO
viola / violă

ALDO MATA
violonchelo / violoncel

Juan Crisóstomo Arriaga (1806-1826)
Cuarteto de cuerda n.º 1 en re menor (ca.1823)

- I. Allegro
- II. Adagio con espressione
- III. Menuett
- IV. Adagio-Allegretto

Jesús Torres (1965)
Cuarteto de cuerda *+ (2013)

- I. Con plasticidad
- II. Frenético
- III. Nocturnal
- IV. Vertiginoso

José María Usandizaga (1887-1915)
Cuarteto en sol mayor sobre temas populares vascos, op. 31 (1905)

- I. Muy lento. Vivo. Muy lento
- II. Muy vivo (Scherzo)
- III. Moderato
- IV. Introducción, zortziko, final

*+ Estreno en Rumanía. Encargo del CNDM (2013) / A doua Premieră. Lucrare solicitată de CNDM (2013)

Colabora / Colaboratori

El Cuarteto Granados reúne a cuatro destacados intérpretes españoles con una sólida formación obtenida en centros como la Escuela Superior de Música Reina Sofía de Madrid, la Hochschule de Viena, la Hochschule Hanns Eisler de Berlín, la Universidad de Toronto o el Chicago Musical College y una amplia experiencia en diversas agrupaciones de cámara con las que han recorrido las salas más importantes de España y de diversos países. Sus miembros compaginan su carrera interpretativa con la labor individual en conservatorios y orquestas e imparten habitualmente clases en distintos cursos nacionales e internacionales. Es a partir del año 2006 cuando deciden profundizar en el repertorio para cuarteto de cuerda, atraídos tanto por la calidad de la música escrita para dicho conjunto como por el reto que supone superar las enormes dificultades musicales y técnicas, exigidas en igual proporción a cada uno de

Cuartetul Granados reunește patru dintre cei mai cunoscuți interpreți spanioli, cu o solidă formație muzicală, obținută la Școala Superioară de Muzică Reina Sofía de la Madrid, la Hochschule de Viena, la Hochschule Hanns Eisler de Berlín, sau la Universidad de Toronto și Chicago Musical College. Cu toții beneficiază de o amplă experiență în diverse formații camerale cu care au performat în cele mai importante săli din Spania și Europa. Membrii cvartetului alternează cariera interpretativă în diferite orchestre și conservatoare cu cariera academică, susținând cursuri pe plan național și internațional. Începând cu anul 2006, membrii cvartetului au decis să-și aprofundeze repertoriul, motivată mai ales de calitatea muzicii scrise special pentru ei, ca și de provocarea – adresată fiecărui interpret – de a depăși enorme dificultăți muzicale și tehnice. Printre interpretările cvartetului, trebuie amintită participarea la diverse cicluri monografice ale Fundației Juan March de la Madrid, mai ales cele dedicate lui

sus intérpretes. Entre sus actuaciones cabe destacar su participación en diversos ciclos monográficos de la Fundación Juan March de Madrid, especialmente, los dedicados a Haydn, Mendelssohn, Bartók y la Segunda Escuela de Viena, retransmitidos en directo por Radio Nacional de España. Han participado también en los ciclos pedagógicos de la Fundación Caja Madrid, presentados por Fernando Palacios, el Festival de Almagro, el Festival Internacional de la Guitarra de Córdoba, el Ciclo de Cámara y Solistas de la Fundación Caja Duero en Salamanca, el Festival de Música Española de León, el ciclo Conciertos de Estío en el Auditorio Conde Duque de Madrid, el Festival Internacional Presjovem en Córdoba, la Semana de Música Religiosa de Cuenca y el Ciclo de Grandes Autores e Intérpretes en el Auditorio Nacional de Madrid.

Haydn, Mendelssohn, Bartók și celei de-a Doua Școli de la Viena, transmise în direct de Radio Nacional de España. Au participat la diverse acțiuni pedagogice susținute de Fundația Caja Madrid, la Festivalul de la Almagro, Festivalul Internațional de de Chitară de la Córdoba, Ciclul pentru cameră și Soliști al Fundației Caja Duero din Salamanca, Festivalul de Muzică Spaniolă de la León, ciclul „Concertele Verii” în Auditoriul Conde Duque de la Madrid, Festivalul Internațional Presjovem de la Córdoba, Săptămâna Muzicii religioase de la Cuenca și Ciclul „Mari Autori și Interpreți” desfășurat în Auditoriul Nacional de Madrid.

OLEGUER BELTRÁN

violín / цигулка

ELENA REY

violín / цигулка

ANNA PUIG

viola / виола

ERICA WISE

violonchelo / виолончело

Eduard Toldrá (1895-1962)

Cuarteto de cuerdas «Vistas al mar» (1928)

I. La Ginesta (Allegro con brio)

II. Nocturn (Lento)

III. La mar estava alegre (Molto vivace)

Roberto Gerhard (1896-1970)

Cuarteto de cuerda n.º 2 (1961/62)

1. I

2. II

3. III

4. IV

5. V

6. VI

7. VII

Jesús Torres (1965)

Quinteto con clarinete (2009)

Integrada por cuatro músicos con una carrera orquestal consolidada, la formación nace de la necesidad de un espacio paralelo a la orquesta para poder profundizar en el repertorio de cámara y explorar lenguajes estéticos que sólo un marco como el del cuarteto de cuerdas, íntimo, y con un altísimo grado de complicidad, hace posibles.

Tras los conciertos de presentación en Barcelona y Cervera en 2014, el Cuarteto Dalia ya ha afrontado compromisos de prestigio, entre los que cabe destacar tres actuaciones en la Schubertiada Vilabertrán y residencias en Cervera y en el Teatro de Sarriá en Barcelona. Recientemente debutó en L'Auditori de Barcelona en un concierto conjunto con los Cuartetos Novus y Armida. Entre sus futuras actuaciones, destacan sus debuts en el Palau de la Música de Barcelona, así como en la Fundación Juan March y en Sofía, invitados por el Centro Nacional de Difusión Musical.

www.daliaquartet.com

LAURA RUIZ FERRERES

clarinete / кларинет

Формацията е съставена от четирима професионалисти с утвърдена кариера на оркестриращи музиканти и се появява в резултат от необходимостта от обособяването на пространство, паралелно на оркестъра, което да може да се задълбочи в камерния репертоар и да експлоатира нови естетически изразни средства, достатъчно съкровени и с висока степен на съпричастност, които единствено струнният квартет може да постигне.

След премиерните концерти в Барселона и в Сервера през 2014 г. Квартет "Далия" вече има

доста престижни участия, сред които трябва да споменем трите концерта на Шубертиада Вилабелтран, както и резидентни спектакли в Сервера и Театър "Сариа" в Барселона. Наскоро дебютира в "Л'Аудитори" в Барселона в съвместен концерт с Квартет "Новус" и Квартет "Армида". Сред бъдещите ангажименти на формацията се открояват дебютите в "Палау де ла Музика" в Барселона, както и във "Фундацион Хуан Марч" и в София по покана на Националния център за разпространение на музиката.

www.daliaquartet.com

Cronología de compositores
Cronologia compozitorilor
Хронология на композиторите

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Juan Crisóstomo Arriaga (1806-1826)

Jesús Guridi (1886-1961)

José María Usandizaga (1887-1915)

Eduard Toldrá (1895-1962)

Roberto Gerhard (1896-1970)

Ramón Paus (1959)

Mauricio Sotelo (1961)

Jesús Torres (1965)

++ Premios Nacionales de Música en la categoría de Composición, del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte de España

Cronología de obras
Cronologie operelor
Хронология на произведенията

Juan Crisóstomo Arriaga (1806-1826)
Cuarteto de cuerda n.º 1 (ca.1823)
Cuarteto de cuerda n.º 2 (ca.1823)
Cuarteto de cuerda n.º 3 (ca.1823)

Ludwig van Beethoven (1770-1827)
Cuarteto de cuerda n.º 14 en do sostenido menor, op. 131 (1826)

José María Usandizaga (1887-1915)
Cuarteto en sol mayor sobre temas populares vascos, op. 31 (1905)

Eduard Toldrá (1895-1962)
Cuarteto de cuerdas «Vistas al mar» (1928)

Jesús Guridi (1886-1961)
Cuarteto de cuerda n.º 2 en la menor (1949)

Roberto Gerhard (1896-1970)
Cuarteto de cuerda n.º 2 (1961-1962)

Jesús Torres (1965)
Quinteto con clarinete (2009)
Cuarteto de cuerda *++ (2013)

Ramón Paus (1959)
Cuarteto de cuerda n.º 7 «De ultramar» *++ (2014)

Mauricio Sotelo (1961)
Cuarteto de cuerda n.º 4 «Quasals vB-131» *+ (2017)

*+ Estreno absoluto en L'Auditori de Barcelona el 3 de octubre de 2017. Encargo de L'Auditori de Barcelona con el String Quartet Biennial Amsterdam (SQBA), el CNDM, el Wigmore Hall de Londres, la Unione Musicale Torino y el Wiener Konzerthausgesellschaft

*++ Reestreno. Encargo del CNDM

INSTITUTO CERVANTES

DIRECTOR
Juan Manuel Bonet Planes

SECRETARIO GENERAL
Rafael Rodríguez-Ponga Salamanca

DIRECTOR DE GABINETE
José María Martínez Alonso

DIRECTOR DE CULTURA
Martín López-Vega González

JEFE DE DEPARTAMENTO DE ACTIVIDADES CULTURALES
Ernesto Pérez Zuñiga

**PROYECTO EUROPA:
EL CUARTETO DE CUERDAS EN ESPAÑA**

COORDINACIÓN GENERAL
Ana Gómez Pérez

DOCUMENTACIÓN Y DIFUSIÓN
Silvia López Rodríguez

ADMINISTRACIÓN
José Javier de la Fuente Sanz
José Luis Molina-Prados Iniesta
Javier Moreno Sanz

COORDINACIÓN EDITORIAL
Alba Ramírez Roeznillo

INSTITUTO CERVANTES DE BUCAREST

DIRECTORA
Rosa Moro Andrés

COORDINADORA DE CULTURA
Alina Cantacuzino

ADMINISTRACIÓN
Rodrigo García Carrió

INSTITUTO CERVANTES DE SOFÍA

DIRECTOR
Javier Valdivieso Odriozola

COORDINADORA CULTURAL
Vesela Tsvetanova Petrova

ADMINISTRACIÓN
Begoña A. Magraner Ubieta

CENTRO NACIONAL DE DIFUSIÓN MUSICAL

DIRECTOR
Antonio Moral

GERENTE
Lucía Ongil García

ADJUNTO A LA DIRECCIÓN Y COORDINADOR ARTÍSTICO
Francisco Lorenzo Fraile de Manterola

ASISTENTE DE DIRECCIÓN
Esther Abad Blasco

DIRECTORA DE PRODUCCIÓN
Charo López de la Cruz

DIRECTORA DE COMUNICACIÓN
Gema Parra Píriz

PROYECTO PEDAGÓGICO Y ASISTENTE DE PRODUCCIÓN
Patricia Rodríguez Alonso

ASISTENTE DE COMUNICACIÓN Y DE PRODUCCIÓN
Isabel Imaz Vargas

PUBLICACIONES Y ASISTENTE DE PRODUCCIÓN
Celia Lumberras Díaz

RELACIONES INSTITUCIONALES
Juan Manuel Ruiz García

RELACIONES EXTERNAS Y PROTOCOLO
Consuelo Martínez Serrano

ADMINISTRACIÓN
Olga Tena Alagón
Patricia Gallego Gómez
Cristina Rodríguez Martín

www.cervantes.es
www.cndm.mcu.es

	GOBIERNO DE ESPAÑA	MINISTERIO DE EDUCACIÓN, CULTURA Y DEPORTE		INSTITUTO NACIONAL DE LAS ARTES ESCÉNICAS Y DE LA MÚSICA
--	-----------------------	--	---	--

Centro Nacional de Difusión Musical
CNDM